

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับนักศึกษาพยาบาล

ปิติณัช ราชภัทดี อาจารย์สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี
 วิภาวรรณ สีหาคม อาจารย์สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
 วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิจัย หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
 พจมาน ชำนาญกิจ อาจารย์สาขาวิจัย หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ เพื่อให้สามารถนำไปสู่การพัฒนาชีวิตและสังคมทุกระดับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและไปสู่นาคต โดยต้องมีความสมดุลทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล การจัดการศึกษาทางการพยาบาลศาสตร์ จึงต้องปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ในสถานการณ์ที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้สอนจำเป็นต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาล และผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิตและเกิดความยั่งยืน บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ โดยมีสาระเกี่ยวกับ ความหมาย แนวคิดพื้นฐาน และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาสมรรถนะผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ ในระดับปริญญาตรีต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา, การพัฒนาที่ยั่งยืน, การศึกษาพยาบาล, นักศึกษาพยาบาลศาสตร์

Education for sustainable development among nursing students.

Pitinut Ratchapakdee, (MNS. Adult Nursing), Faculty of Nursing, Ratchathani University Udonthani campus.

Vipawan Sehakom, (MNS. Adult Nursing), Faculty of Nursing, Nakhon Phanom University.

Vijittra Wonganusit, Ph.D, Assistant professor, Research of Curriculum and Instruction Sakon Nakhon Rajabhat University.

Potchaman Chamnankit, Ph.D, Research of Curriculum and Instruction, Sakon Nakhon Rajabhat University.

Abstract

Education for sustainable development is a global concept that can lead to the development of life and society at all levels in line with the transformation of the global society and into the future. There must be a balance in all 3 aspects: economic, social and environment, both locally and internationally. Therefore, nursing education management needs to adjust learning in a rapidly changing world. Teachers must help students in the 21st century with the skills, competencies of nursing, students and learning outcomes according to the qualifications standard focusing on student-centered, which has a model of teaching and learning that focuses on developing skills in the 21st century for self-led learning lifelong learning and sustainability. The purpose of this academic article is to manage the sustainable development of nursing students. The basic concepts and methods of education management for sustainable development. In nursing students' sustainable development education, teachers and students' ability development. The results of this study will contribute to the improvement of Bachelor of nursing programs.

Keywords: education, sustainable development, nursing education, nursing students

บทนำ

การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวคิดนี้เริ่มต้นมาจากการประชุมสหประชาชาติ ครั้งที่ 2 ณ กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล ในปี พ.ศ.2535 เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการทำลายสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากความต้องการพัฒนาระบบเศรษฐกิจซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในการประชุมครั้งนี้ได้ให้คำจำกัดความของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความจำเป็นของคนยุคปัจจุบันโดยไม่ลดขีดความสามารถในการตอบสนองความจำเป็นของคนยุคต่อไป ทั้งนี้หมายถึงการพัฒนาที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ภายใต้ความสมดุลขององค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม¹

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยกำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา และสืบเนื่องมาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579² ที่มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผน คือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างงานได้ภายใต้บริบทเศรษฐกิจ สังคมที่เป็นพลวัตของประเทศไทยและของโลก สังคมแห่งปัญญา สังคมแห่งการเรียนรู้ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และพัฒนาไปสู่ระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่กำหนดไว้ว่า ภายในปี 2030 ผู้เรียนทุกคนจะต้องได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและรวมถึงการจัดการเรียนรู้ผ่านการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการเปลี่ยนแปลงของนโยบายของประเทศ ระบบสุขภาพ การรักษาพยาบาล และทักษะทางการแพทย์ ซึ่งมีความเป็นพลวัต อีกทั้งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเกิดโรคอุบัติใหม่เสมอ เพื่อผลิตให้ได้พยาบาลที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ ตอบสนองระบบสุขภาพและโรคที่ซับซ้อนที่มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเตรียมรับในเรื่องที่เปลี่ยนแปลงใหม่ การจัดการศึกษาพยาบาลศาสตร์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน จึงถือเป็นเรื่องที่น่าท้าทาย เนื่องจากต้องจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของ

การพัฒนาที่ยั่งยืนและบริบทโลกโดยใช้การเรียนรู้ทุกรูปแบบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้สู่ความเปลี่ยนแปลงสามารถเรียนรู้ ปฏิบัติบทบาทพยาบาลต่อไปได้ในอนาคต บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ การพัฒนาสมรรถนะผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ กระบวนการ/วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาล และผลลัพธ์การเรียนรู้ (outcome) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการบริหารหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ต่อไปในอนาคต

ความหมายของแนวคิดที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้นิยามไว้ว่า “พัฒนา” หมายถึง ทำให้เจริญ และ “ยั่งยืน” หมายถึง ยืนยง อยู่ยาวนาน คงทน ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดการพัฒนาที่สำคัญ ในการนิยามความหมาย มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

เกษร เกษมชื่นยศ³ การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การทำให้เจริญ อย่างยั่งยืน อยู่ได้นาน การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การทำให้เจริญ อย่างยั่งยืน อยู่ได้นาน

เสถียร ฉันทะ และคณะ⁴ การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) คือ การพัฒนาที่สามารถดำเนินไปได้อย่างมั่นคง ราบรื่น โดยไม่เกิดสภาพที่ไม่พึงปรารถนาอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนา การพัฒนาที่ยั่งยืนนี้มีลักษณะเป็นการพัฒนาที่เป็นการบูรณาการ คือ ทำให้เป็นองค์รวม (holistic) หมายความว่า องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกัน ครอบคลุม และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่ง คือ มีดุลยภาพ (balanced) การทบทวนแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนดังกล่าวเป็นแค่การทบทวนเบื้องต้นเพื่อให้เราทราบกระบวนการพัฒนาในระดับต่างๆ

บานชื่น นักการเรียน⁵ การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติอันเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์อยู่ดี มีสุขคือ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม

การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งสรรพยากรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั้งต่อคนในรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นอนาคต

จากความหมายของนักวิชาการหลายๆท่าน สรุปได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้ครอบคลุมและเกิดความสมดุลอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบัน และในอนาคตอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งการศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการทำให้เกิดความสมดุลขององค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

2. การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ปัจจุบันการศึกษาในยุค ศตวรรษที่ 21 เน้นการเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องมีการเรียนรู้จากการลงมือทำ ฝึกฝนและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองนอกเหนือจากตำราเรียน ผู้สอนมีบทบาท อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ ชี้ช่องทาง การแสวงหาความรู้ และหาเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของผู้เรียนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลักการเรียนรู้ 3R x 8C ประกอบด้วย 3R คือ Reading (อ่านออก) (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithematics (คิดเลขเป็น) และ 8C ได้แก่ 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (critical thinking and problem solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (creativity and innovation) 3) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (cross-cultural understanding) 4) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (collaboration teamwork and leadership) 5) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications Information, and Media Literacy) 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (computing and ICT literacy) 7) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (career and learning skills) และ 8) มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย (compassion)⁶

โดยที่แนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ สมรรถนะที่พึง

ประสงค์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai qualifications framework for higher education; TQF)

3. สมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาล

หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่มุ่งให้เกิดสมรรถนะทางวิชาชีพที่พึงประสงค์ และได้นำมาเป็นตัวตั้งต้นในการจัดวางเนื้อหาในหลักสูตร และการออกแบบการเรียนรู้⁷⁻⁸ ซึ่งสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาล หมายถึง การแสดงความสามารถของผู้เรียนตามบทบาทหน้าที่ที่วิชาชีพพยาบาลได้กำหนดไว้ และความสามารถที่เป็นความต้องการของสังคม โดยที่ความสามารถนั้นเป็นไปตามลำดับขั้น ตั้งแต่เริ่มต้นของการเรียนรู้ในหลักสูตรจนผู้เรียนจบการศึกษาตามหลักสูตร⁹ ซึ่งสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาลที่พึงประสงค์ ได้มีการกำหนดเป็นลำดับไว้ในแต่ละชั้นปี¹⁰ ดังนี้

ชั้นปีที่ 1 นักศึกษามีจิตสาธารณะ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความรอบรู้ศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานชีวิต พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยในการสืบค้นข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้อง หรือสนับสนุนการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถคิดอย่างเป็นระบบและเข้าใจในกระบวนการพยาบาล สามารถประยุกต์ใช้หลักทางคณิตศาสตร์ และสถิติ เบื้องต้นได้ มีทักษะการสื่อสารในชั้นเรียน สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันได้

ชั้นปีที่ 2 นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ เคารพในสิทธิ คุณค่า และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ มีความรอบรู้ในศาสตร์ทางวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ระบบสุขภาพกฎหมายวิชาชีพและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หลักจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพและสิทธิผู้ป่วย มีความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศทางการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ และมีจริยธรรม สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษเทคนิคสำหรับวิทยาศาสตร์สุขภาพได้อย่างคล่องแคล่ว สามารถคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการพยาบาล สามารถปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานในห้องปฏิบัติการพยาบาลและในสถานการณ์จริงตามกระบวนการพยาบาลอย่างเป็นองค์รวมและถูกต้องตามมาตรฐานวิชาชีพ ภายใต้หลักฐานเชิงประจักษ์ กฎหมาย และจรรยาบรรณวิชาชีพ

รวมทั้งสามารถใช้ดุลยพินิจในการจัดการประเด็นปัญหาทางจริยธรรมได้

ชั้นปีที่ 3 นักศึกษามีความรู้ในศาสตร์ทางวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์อย่างกว้างขวางและเป็นระบบ สามารถนำผลการวิจัยและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล สามารถสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านสุขภาพเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการได้ มีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับผู้รับบริการ ผู้ร่วมงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีภาวะผู้นำ สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเป็นเหตุเป็นผลและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพและสังคม สามารถปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมแก่ผู้รับบริการทุกช่วงวัย ทั้งในภาวะปกติและเจ็บป่วย ในการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การบำบัดทางการพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพของบุคคล กลุ่มคน ทั้งด้านร่างกาย จิตสังคม ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมถึงการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ด้วยความเมตตา กรุณา และเอื้ออาทร โดยคำนึงถึงสิทธิผู้ป่วยและความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีทักษะการอ่าน เขียนรายงาน และการบันทึกทางการพยาบาล ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ชั้นปี 4 นักศึกษามีความรู้ในกระบวนการวิจัย และสามารถปฏิบัติการวิจัยตามกระบวนการ วิจัยได้ สามารถปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมแก่ผู้รับบริการที่มีภาวะเจ็บป่วยในระยะวิกฤตและเรื้อรัง ส่งเสริมสุขภาพบุคคล สอนและให้การปรึกษาศูนย์ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ในภาวะปกติ และภาวะเจ็บป่วยและลดภาวะเสี่ยงของการเกิดโรคและเกิดความเจ็บป่วย สามารถปฏิบัติการพยาบาลรักษาโรคเบื้องต้นตามมาตรฐานวิชาชีพและตามข้อบังคับของสภาการพยาบาล สามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นเหตุเป็นผลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทางการพยาบาลที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาและคำนึงถึงผลกระทบต่อการทำงาน มีทักษะการบริหารงานทางการพยาบาลและปฏิบัติการพยาบาลในบทบาทพยาบาลวิชาชีพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพและสังคมอย่างต่อเนื่องได้

ซึ่งนอกเหนือจากการกำหนดสมรรถนะที่พึงประสงค์นักศึกษาพยาบาลศาสตร์แล้ว หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ยังต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในระดับปริญญาตรี อย่างน้อย 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะทางเชาวน์ปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสาร¹¹ โดยในวิชาชีพพยาบาลเพิ่มผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอีก 1 ด้าน เป็น 6 ด้าน คือ ด้านทักษะปฏิบัติทางวิชาชีพ เพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสาขาพยาบาลศาสตร์ที่กำหนดไว้ 13 ข้อ ดังนี้¹² 1) มีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาล การผดุงครรภ์และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และสามารถประยุกต์ได้อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติการพยาบาล 2) สามารถปฏิบัติการพยาบาลองค์รวม เน้นความปลอดภัยของผู้รับบริการทุกช่วงชีวิต ทุกภาวะสุขภาพทุกระดับของสถานบริการสุขภาพ และในความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ทางการพยาบาลการผดุงครรภ์และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ 3) สื่อสารด้วยภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) คิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5) มีความรู้และสมรรถนะด้านดิจิทัลในการศึกษาค้นคว้า การปฏิบัติงาน การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 6) สามารถใช้กระบวนการวิจัยและกระบวนการสร้างนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลและทางสุขภาพ 7) แสดงภาวะผู้นำและสามารถบริหารจัดการในการทำงานร่วมกับทีมสุขภาพสหวิชาชีพและผู้เกี่ยวข้อง 8) มีคุณธรรมจริยธรรม เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความรับผิดชอบ และความเอื้ออาทร 9) สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และสนใจใฝ่รู้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 10) สามารถใช้การวิเคราะห์เชิงตัวเลข และใช้สถิติอย่างเหมาะสมในวิชาชีพ 11) แสดงออกถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาลตระหนักในคุณค่าวิชาชีพ และสิทธิของพยาบาล 12) เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนเป็นพลเมืองดีของ

ชาติภูมิภาค และประชาคมโลก 13) สมรรถนะทางวัฒนธรรม สามารถปฏิบัติงานในสภาพการณ์ของความแตกต่างทางวัฒนธรรม

4. การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาลและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ การจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตในประเทศไทยหรือในอนาคต ควรได้รับการพัฒนา ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลง เพื่อตอบสนองความท้าทายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของโลก ความคาดหวังของผู้สอน ผู้เรียน และผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งเป้าหมายและกระบวนการต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจที่เหมาะสม นอกจากนี้จะต้องเปิดให้ทุกภาคส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษาด้วย ซึ่งในการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของคนในสังคมให้เกิดทักษะ มุมมอง และค่านิยม ซึ่งเป็นปัจจัยหลักชี้แนะและจูงใจให้บุคคลแสวงหาและดำเนินชีวิตของตนในแนวทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากสภาวะการดำรงชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน มีความซับซ้อนมากขึ้น ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการสร้างตัวและครอบครัวให้อยู่ดีมีสุข และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมให้อยู่รอดได้ด้วยในอนาคต การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) มุมมอง (perspectives) และค่านิยม (values) ของคนในสังคมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่สภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมสมดุลและยั่งยืน¹³⁻¹⁴ มีผู้ให้ความหมายการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้มากมายว่า หมายถึง การดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวทางจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมทางศึกษา ให้มีความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานทรัพยากรและความสามารถของตนเอง มีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมวัฒนธรรมของท้องถิ่นและสากล¹³⁻¹⁵

สรุปได้ว่า การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การจัดการศึกษาที่ครอบคลุมหัวข้อ สารวิชาทั้งที่เป็นความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมใน

ปัจจุบัน และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โลก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและเป็นพลเมืองที่สร้างความยั่งยืนให้กับประเทศ

ในการจัดการเรียนการสอน การศึกษาพยาบาลก็เช่นกัน กระบวนการผลิตและพัฒนาบุคลากรให้เป็นพยาบาลที่มีคุณภาพ เพื่อให้สามารถสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้ในสังคมและเหมาะสมกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาทางการพยาบาล พยาบาลเป็นวิชาชีพที่ให้การดูแลแก่บุคคลทุกเพศทุกวัย ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพ ทั้งในภาวะสุขภาพปกติและเจ็บป่วย โดยครอบคลุมทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การดูแลรักษา และการฟื้นฟูสภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์และมีคุณภาพชีวิตที่ดี การศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่ผสมผสานความรู้ในศาสตร์สาขาการศึกษาทั่วไป สาขาวิชาชีพการพยาบาลและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ที่มุ่งผลิตนักศึกษาพยาบาลออกมาประกอบวิชาชีพพยาบาลให้บริการแก่สังคม โดยที่นักศึกษาพยาบาล ต้องมีความรู้ ทักษะความชำนาญ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่มีการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอยู่เสมอ รวมทั้งปฏิบัติด้วยใจที่รักในวิชาชีพ โดยยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้บริการแก่ประชาชน มุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น การผลิตนักศึกษาพยาบาลออกมาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการที่จะต้องสร้างบัณฑิตพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถ มีสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เจตคติที่ดีต่อการประกอบวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่องานต่อผู้รับบริการต่อสังคม ต่อวิชาชีพและประเทศชาติ ผู้สอนจึงมีบทบาทที่สำคัญที่จะต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลโดยจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ การเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาพยาบาล ให้สอดคล้องกับพันธกิจของคณะพยาบาลศาสตร์ โดยมุ่งพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับ

ความต้องการด้านสุขภาพอนามัยของท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้ออกมาเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ท้องถิ่นและสภาวะโลกที่เปลี่ยนแปลง และเกิดความยั่งยืนทางการพยาบาลด้วย

การพัฒนาที่ยั่งยืนทางการพยาบาล คือ การให้ชุมชนและบุคคลทั่วไปได้มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และสามารถใช้สิทธิของตนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมสุขภาพ ของบุคคลชุมชน ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงสร้างเงื่อนไขที่อนุญาตให้ประชากรตอบสนองความต้องการทางสุขภาพในปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อคนรุ่นต่อไปที่จะตอบสนองความต้องการของพวกเขา ซึ่งในสภาวะการณ์ปัจจุบันพยาบาลควรสนใจศาสตร์อื่น ได้แก่ เรื่องสิ่งแวดล้อม การลดภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ พยาบาลควรเพิ่มความตระหนักของสุขภาพผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และควรประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพและที่อยู่อาศัย พยาบาลมีความรับผิดชอบ ต่อส่วนร่วมปัญหาสุขภาพทั่วโลก โดยที่พยาบาลต้องมีทักษะต่างๆ ได้แก่ การแสวงหาความสามารถในการวิเคราะห์ การอ่านและการเขียนวิเคราะห์และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับศาสตร์ในสาขาต่างๆ ความคิดการทำงานและการมีส่วนร่วม การสร้างสรรค์วิธีการ และมีจิตสำนึกที่นำไปสู่ระบบการดูแลสุขภาพได้มากขึ้น เพื่อให้บรรลุสุขภาพที่ยั่งยืนและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นพยาบาลจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของโลก ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมถือเป็นสิ่งสำคัญในวิชาชีพพยาบาล เพราะกิจกรรมการดูแลสุขภาพคือการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการขาดแคลนทรัพยากรก่อให้เกิดภัยคุกคามที่สำคัญต่อการรักษาพยาบาลในอนาคต นักศึกษาพยาบาลต้องเข้าใจถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการขาดแคลนทรัพยากรที่จะมีต่อการดูแลสุขภาพ การมีส่วนร่วมของนักศึกษาพยาบาลในการออกแบบนวัตกรรมทางการพยาบาลสามารถช่วยหาแนวทางแก้ไขเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนด้านการดูแลสุขภาพได้

ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาลจึงมีความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยเหตุนี้การศึกษาพยาบาลจึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรในการศึกษาพยาบาล อย่างเร่งด่วนเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆที่ตามมา ภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นและโรคระบาด รวมถึงการจัดบริการระบบการดูแลสุขภาพและการผลิตนวัตกรรมสุขภาพที่ทันสมัย

แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์

เนื่องจากการศึกษาคือหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรของชาติให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถยืนหยัดได้ในประชาคมโลก ซึ่งจุดมุ่งหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ คือ การมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้เอง มีการจัดการเรียน มุ่งกระบวนการมากกว่าเนื้อหา ให้กระบวนการคิดเป็นวิธีการที่สำคัญ การจัดการในเรื่องการสร้างสมรรถนะที่พึงประสงค์เป็นสำคัญ ให้นักศึกษาพยาบาลสามารถทำงานกับกลุ่มคนและทรัพยากรได้ และการสร้างค่านิยม คือการสร้างคุณค่าในสิ่งที่ควรปฏิบัติ สร้างคุณค่าของวิชาชีพพยาบาล¹⁶ แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การดำเนินการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบที่เกิดจากกลุ่มตัวแปรในบริบทเดียวกันให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา ให้มีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน จากแนวคิดดังกล่าว¹⁷⁻¹⁸ ผู้เขียนได้นำมารวบรวมเป็นแนวคิดในการนำเสนอกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาล ดังนี้

1. การเสริมสร้างความตระหนัก ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่สำคัญของการนำการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยที่ต้องเริ่มจากการสร้างความตระหนักของบุคลากรด้านการศึกษาพยาบาลและสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนักศึกษาซึ่งควรเริ่มตั้งแต่ชั้นปีแรกๆ เพื่อให้บุคลากรและนักศึกษามี

โอกาสเรียนรู้และทำความเข้าใจกับแนวความคิดพื้นฐาน ความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาพยาบาลศาสตร์กับการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ทุกคนได้เข้าใจเหตุผลของการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือรูปแบบการศึกษาพยาบาลศาสตร์ และมีส่วนช่วยกันพัฒนาเพื่อนำไปสู่แนวทางที่สอดคล้องกับกระแสโลกปัจจุบัน เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม สอดรับกับความต้องการของประเทศ สังคม

2. การบูรณาการหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และจากสภาพจริงของปัญหา ในการนำแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้าไปบูรณาการไว้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ อาจทำได้โดยการเพิ่มสาระวิชาใหม่ในหลักสูตรการเรียนการสอนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน หรือการพัฒนาหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรเสริมให้มีการสร้างแผนการ ศึกษา และรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับแนวทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยรูปแบบของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเน้นการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ค่านิยม และมุมมองที่สามารถสร้างความยั่งยืนแก่วิชาชีพพยาบาล ประเทศชาติ สังคม และท้องถิ่นของตนเอง เช่น หลักสูตรเสริมการพัฒนานวัตกรรมสุขภาพเพื่อความยั่งยืน รายวิชาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในศตวรรษที่ 21

3. การบูรณาการเนื้อหาสาระที่ใช้ในการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รายวิชาทางการพยาบาลอาจมีการบูรณาการเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีการเน้นเป้าหมายการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเชื่อมโยงของการเรียนรู้ทุกสาขาวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ซึ่งการสอนแบบบูรณาการสามารถเลือกทำได้หลายรูปแบบ โดยเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนกับเนื้อหาสาระของกลุ่มวิชาชีพพยาบาลที่มีในหลักสูตร หรือจัดหัวข้อการสอนใหม่โดยนำเนื้อหาสาระในแต่ละกลุ่มวิชาที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกัน เพื่อเน้นความสำคัญของหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้สอนจึงต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีทักษะในการบูรณาการรายวิชาทางการพยาบาลได้อย่างเหมาะสม ซึ่ง การศึกษาด้านการพยาบาลจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งด่วนเพื่อตอบสนองความต้องการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ เช่น การดูแลสุขภาพในโรคอุบัติใหม่

นวัตกรรมทางการดูแลสุขภาพใหม่ๆ และทันสมัย การเตรียมรับผู้ได้รับบาดเจ็บเมื่อเกิดภัยพิบัติหรือสาธารณภัย เป็นต้น และจำเป็นต้องมีหลักสูตรการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการศึกษาด้านการพยาบาล ซึ่งหลักสูตรควรมีการเตรียมพร้อมที่จะสอนนักศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความยั่งยืนและสุขภาพ

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน กระบวนการเรียนรู้ทางสาขาการพยาบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเน้นการมีส่วนร่วมของหลายส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีความหลากหลายของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ต่างๆ เช่น วิทยากรจากสาขาสุขภาพต่างๆ แพทย์ เกษษกร นักเทคนิคการแพทย์ นักโภชนาการ นักกายภาพบำบัด หรือผู้เชี่ยวชาญจากชุมชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัครหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน เป็นต้น ซึ่งบุคลากรทางการศึกษาเหล่านี้ต้องได้รับทราบกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนในการจัดการศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์ว่าเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทุกคน ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทุกคนตระหนักและรับรู้ปัญหาและความต้องการท้องถิ่นและชุมชนของตนเพื่อร่วมกันพัฒนา โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีแหล่งร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพยาบาล เช่น โรงพยาบาลในระดับต่างๆ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล บ้านพักคนชรา บ้านเด็กอ่อน สถานบำบัดยาเสพติด กลุ่ม/ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับประสบการณ์ส่วนบุคคลและสถานการณ์จริงของสังคม ทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่นและชุมชนโลก ซึ่งในอนาคตพยาบาลเป็นผู้หนึ่งที่สามารถเชื่อมโยงชุมชนท้องถิ่น ซึ่งทำให้เกิดการเอื้อต่อการดูแลสุขภาพอย่างยั่งยืน

5. การจัดสรรงบประมาณและปัจจัยสนับสนุน เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการศึกษาด้านการพยาบาล ซึ่งในยุคของสังคมที่เต็มไปด้วย ข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา อุปกรณ์การเรียนการสอนจึงต้องอาศัยเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย และติดต่อสื่อสารได้รวดเร็ว ได้แก่ สมาร์ทโฟน สมาร์ททีวี คอมพิวเตอร์แบบพกพา สัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง รวมถึง ระบบการติดต่อสื่อสาร ห้องเรียนออนไลน์ สื่อคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งทำให้งบประมาณการจัดทำหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต หลักสูตรการ

พยาบาลเฉพาะทาง การฝึกอบรมเฉพาะทางทางการพยาบาลระยะสั้น ในทางการศึกษาพยาบาลศาสตร์ จำเป็นต้องมีงบประมาณส่วนหนึ่งในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย รวมถึงงบประมาณในการจัดห้องฝึกปฏิบัติการเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติก่อนขึ้นไปปฏิบัติจริงในหอผู้ป่วยทั้งในสภาวะปกติและภาวะที่มีการระบาดของโรค เช่น สถานการณ์จำลอง Body interact หุ่นจำลองผู้ป่วยต่างๆ หุ่น CPR หุ่นฝึกทำคลอด อุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัยในห้องฝึกปฏิบัติการ เครื่องตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ เครื่องช่วยหายใจ ห้องฝึกปฏิบัติการที่ทันสมัยเสมือนจริง ระบบสารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล เป็นต้น อีกทั้งควรต้องมีงบประมาณสำหรับการไปศึกษาดูงานตามแหล่งความรู้ต่างๆทางการพยาบาล และการจ้างผู้เชี่ยวชาญจากสาขาที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้แก่นักศึกษาพยาบาล

จะเห็นได้ว่างบประมาณและปัจจัยสนับสนุนต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความยั่งยืนในการศึกษาทางการพยาบาลได้อย่างแท้จริง ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ไม่สามารถออกไปฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลได้ ดังเช่นในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมา นักศึกษาฝึกปฏิบัติเพื่อทบทวนทักษะในการปฏิบัติในห้องฝึกปฏิบัติการพยาบาล และได้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนไม่หยุดชะงัก

6. การพัฒนาอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพยาบาลให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มเติม เพื่อให้บรรลุผลของการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยที่ความรู้ความสามารถที่บุคลากรทางการศึกษาพยาบาลต้องการเพิ่มเติม ควรสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และจากสภาพจริงของปัญหา เช่น ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อากาศ น้ำ ที่ดิน สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปไม่ตามฤดูกาล การอุบัติโรคใหม่ การระบาดของโรคติดต่อ ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปและใช้แล้วไม่หมดไปและของเสีย นักศึกษาพยาบาลควรเข้าใจถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสภาพแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดภัยคุกคาม และการขาดแคลนทรัพยากรที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพ และการรักษาพยาบาล นักศึกษาพยาบาลควรพัฒนาทักษะเพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ในอนาคต และเพื่อหาแนว

ทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนด้านการดูแลสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับสังคม ได้แก่ สุขภาพและความปลอดภัยประชากร คุณธรรมจริยธรรม อาหาร ความยากจน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาในระดับระดับโลก ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับชุมชน และระดับท้องถิ่น เนื่องจากสภาพปัญหาสุขภาพมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ซับซ้อนและต้องการการดูแลในเชิงรุกมากขึ้น ซึ่งการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมทุกระดับ ต้องการวิธีการดำเนินงานในทิศทางที่มีเป้าหมายชัดเจนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ดังเช่นสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 และการเกิดอุทกภัยความสามารถในการส่งเสริมความเข้าใจ การปรับตัว และการกำหนดทิศทางอนาคตในสาขาวิชาชีพพยาบาลได้

7. การพัฒนาผู้เรียนพยาบาลให้มีสมรรถนะ (competencies) ในด้านต่างๆ ผู้สอนมีส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากผู้สอนเป็นผู้จัดหาแนวทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืนต่อเนื่อง ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาผู้เรียนพยาบาลและผู้สอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ และตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

การพัฒนาสมรรถนะผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์

การพัฒนาสมรรถนะผู้สอนในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนด้านการพยาบาล ผู้สอนต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์โลกแห่งยุคศตวรรษที่ 21 และสถานการณ์ของโลก ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนด้านการพยาบาลซึ่งมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จึงทำให้ผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และต้องประเมินผู้เรียนทั้งด้านความรู้พื้นฐานและความสามารถพิเศษและอื่น ๆ เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลได้พัฒนาตนเองและพัฒนากระบวนการคิด¹⁹ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์คือการได้บัณฑิตพยาบาลที่มีสมรรถนะและทักษะแห่ง

ศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ อย่างยั่งยืนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในด้านต่างๆ ผู้สอน ต้องได้รับการเตรียมฝึกอบรมเข้าสู่การพัฒนาคุณภาพ เกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ทางการสอน เพื่อการเป็นผู้สอนในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์พยาบาล ควรมีสมรรถนะและบทบาทดังนี้²⁰⁻²³

1) อาจารย์พยาบาลควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญใน เนื้อหาวิชาทางการพยาบาลที่ทันสมัยตามสภาพแวดล้อม ของสังคม ประชาคมโลกในศตวรรษที่ 21 และนโยบาย สาธารณสุขต่างๆ ผู้สอนต้องมีเทคนิค วิธีการถ่ายทอด ความรู้ที่หลากหลายเน้นการจัดการกิจกรรมและกระบวนการ เรียนรู้แบบ active learning หรือการจัดการเรียนการสอน แบบผสมผสาน ที่สามารถพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทักษะทางการพยาบาล และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะใน การเรียนรู้ด้วยตนเองได้

2) อาจารย์พยาบาลต้องมีความสามารถในการ จัดทำแผนการเรียนรู้ตามหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะใน ศตวรรษที่ 21 และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ต้องมีการพัฒนา ทักษะในการเลือกใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยี สารสนเทศทางการศึกษาพยาบาล เพื่อให้ทันกับการศึกษา ในยุคดิจิทัล และนำมาใช้ในการบูรณาการกับการเรียน การสอนในชั้นเรียน เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มี ประสิทธิภาพและทันสมัย มีการบูรณาการนวัตกรรม การเรียนการสอนและการประเมินผลที่สอดคล้องกับการ จัดการเรียนการสอนออนไลน์และทักษะในศตวรรษที่ 21

3) อาจารย์พยาบาลควรมีความรู้และทักษะที่ เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนและการนำไปใช้ ได้แก่ ทักษะการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ให้ทันสมัย ทักษะ การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ทักษะการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการ นำสื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการเรียน การสอน ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการจัดการเรียนการสอน ในชั้นเรียนชั้นเรียนไม่ว่าจะเป็นภาคทฤษฎีทางการพยาบาล และศาสตร์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง หรือในภาคปฏิบัติ

4) อาจารย์พยาบาลต้องมีสมรรถนะด้านการจัดการ เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (transformative education) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ เกิดความรู้ทักษะและสมรรถนะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ โดยผู้สอนจัดสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเผชิญกับ

ประสบการณ์ที่ไม่เป็นไปตามมุมมองเดิมของตน เกิดการ ไคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ เกิดกระบวนการสนทนาเชิง วิพากษ์จนนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ ทั้งในภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ

จากสมรรถนะและบทบาทอาจารย์พยาบาลข้างต้น อาจารย์พยาบาลในยุคปัจจุบันต้องมีการปรับตัวและ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ของโลก เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางการพยาบาลหรือ ทักษะปฏิบัติการพยาบาลที่สอดคล้องกับความต้องการของ โลกและอนาคต และเพื่อให้เกิดศักยภาพ การพัฒนาอย่าง ต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งนอกเหนือจากการจัดการเรียน การสอนแล้วยังต้องมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของ อาจารย์พยาบาลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องด้วยเช่นกัน การศึกษาต้องไม่เพียงแต่ถ่ายทอดทักษะและความรู้เท่านั้น แต่ต้องเตรียมความพร้อมบัณฑิตพยาบาลสำหรับบทบาทที่ ซับซ้อนทุกระบบการดูแลสุขภาพที่เปลี่ยนแปลง²⁴ และที่ลืม ไม่ได้เลยคือการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียน การสอนให้เป็นการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ เอื้อต่อความต้องการ ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถเข้าใช้ทรัพยากรในการเรียน ได้ตลอดเวลา เช่น พื้นที่ในการนั่งทำงาน อ่านหนังสือใน หอพัก การเปิดห้องปฏิบัติการ ให้ศึกษาค้นคว้า มี wireless ให้ใช้อย่างไม่จำกัด เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง

สำหรับผู้เรียน หลักสูตรควรมีการจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่กำหนดไว้ตามชั้นปี ที่กล่าวไป แล้วข้างต้น โดยสอดแทรกการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์วิชาชีพ และตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิ ซึ่งในผู้เรียนยุคเทคโนโลยี ดิจิทัล การ สื่อสารออนไลน์ไร้ขีดจำกัดไร้พรมแดน จึงต้องเน้นการสร้าง ทักษะของผู้เรียนให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ โดยจะต้องมี การผสมผสาน เนื้อหา ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ เฉพาะ การเข้าใจและรอบรู้ในด้านต่างๆ ช่วยให้ประสบ ความสำเร็จในชีวิตการทำงานในอนาคต การจัดการเรียน การสอนตามกรอบแนวคิดการพัฒนาเพื่อการยั่งยืนนี้ ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีการพัฒนาทักษะตามหลักวิชาการใน เรื่องความรู้และความเข้าใจในการเรียนรู้ทักษะที่สำคัญโดย เริ่มตั้งแต่ชั้นปีแรกๆ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและการ พัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การ สื่อสารและการทำงานร่วมกัน และส่งเสริมการคิดเกี่ยวกับ

อนาคต ซึ่งสถาบัน การศึกษาควรมีการพัฒนา และต้องมีการเชื่อมกรอบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ตั้งแต่มาตรฐานหลักสูตร การประเมินหลักสูตร การสอน และการพัฒนาวิชาชีพ รวมทั้งสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ในแนวที่กว้างขึ้น ซึ่งเมื่อสำเร็จ การศึกษาจะสามารถดำรงชีวิตในเศรษฐกิจโลกปัจจุบันได้เป็นอย่างดี¹⁵

กระบวนการ/วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาล

การจัดการเรียนการสอนพัฒนามุ่งไปที่สมรรถนะที่พึงประสงค์ คือ มุ่งไปยังพฤติกรรมที่ผู้เรียนโดยตรง ยึดความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้เป็นหลัก ว่าเมื่อผ่านการเรียนรู้แล้วผู้เรียนจะมีทักษะและความสามารถในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเกิดความยั่งยืน สำหรับวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาล จากการทบทวนวรรณกรรมการจัดการเรียนการสอนในสาขาการพยาบาล พบหลากหลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีสามารถนำไปสู่การพัฒนาความรู้ทางการพยาบาลในด้านต่างๆดังที่กล่าวมาและเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ ได้แก่ ^{6, 20-23, 25- 27}

1) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Learning: PBL) คือ วิธีการเรียนการสอนที่ใช้สถานการณ์ ให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะค้นหาความรู้เพื่อแก้ปัญหาในรายวิชาทฤษฎี ไปใช้ในการฝึกปฏิบัติต่อไป นอกจากนี้จากแนวคิดของการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดวิเคราะห์ และพัฒนาทักษะในการอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะที่พึงประสงค์ โดยผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ทักษะการสื่อสารที่ดีตลอดจนทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกและมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการกลุ่มน้อยที่สุด และเป็นการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนปัญหา และสถานการณ์ ได้ตามโลกที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้ นักศึกษาสามารถแก้ปัญหาได้ตาม

โลกที่เปลี่ยนแปลงและเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการศึกษาทางการพยาบาล

ในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล ในบทบาทของผู้สอนมีความสำคัญ ผู้สอนสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการถามคำถาม กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึก ให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองและพัฒนากระบวนการคิดให้เกิดความอยากเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้ นอกเหนือจากความรู้เดิมและนำมาอ้างอิงใช้ตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่ซับซ้อนที่เกิดขึ้นจริงในหอผู้ป่วยหรือปัญหาที่ผู้สอนได้กำหนดให้นักศึกษาคิดแก้ปัญหา ซึ่งอาจจะจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้

2) การเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถคิดแก้ปัญหาด้วยการปฏิบัติ โดยใช้วิธีการเรียนรู้ทางปัญญา ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้โดยการผสมผสานการวิจัยและการสร้างสรรค์โครงงาน โดยรวบรวมทักษะใหม่ๆ ด้านเทคโนโลยี การสื่อสารกับผู้เชี่ยวชาญ และการฝึกการแก้ปัญหาต่างๆ ที่สะท้อนถึงความรู้ของผู้เรียน

การสอนแบบโครงงานเป็นฐาน สามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาพยาบาลที่มุ่งการพัฒนาทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ ซึ่งการนำรูปแบบการสอนแบบโครงงานเป็นฐานไปใช้นั้นสามารถปรับได้ตามความเหมาะสมกับระยะเวลา และตามความยากง่ายของโครงงาน ซึ่งการสอนรูปแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริง ได้แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่แตกต่าง²⁶ อีกทั้งได้ขึ้นงานนวัตกรรมทางการพยาบาลที่สามารถนำไปใช้ในอนาคตและการเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพยาบาลคนทุกกลุ่มวัย เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

3) การเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้าน (flipped

classroom) การนำแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ อาจารย์พยาบาลจึงต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการสอนแบบเดิม คือ แบบบรรยายไปสู่แนวคิดใหม่ เพื่อจัดรูปแบบการเรียนการสอนให้ครอบคลุม ทันสมัย รวมทั้งเข้าถึงลักษณะของนักศึกษาพยาบาลในยุคปัจจุบันด้วย เหตุผลนี้อาจารย์พยาบาลจึงต้องได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนการสอนให้ทันต่อยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ปัจจุบันได้มีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมาใช้ในการสอนนักศึกษาพยาบาล ซึ่งพบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบนี้มีส่วนช่วยกระตุ้นและฝึกให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ ส่งผลให้ผู้เรียนนำความรู้จากภาคทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติได้²⁸ วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนคู่สื่อวีดิทัศน์ ที่ผู้สอนวางไว้ในระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เช่น Learning Management System (LMS), google classroom เป็นต้น โดยศึกษาความรู้จากสื่อก่อนเข้าห้องเรียน และเมื่อเข้าห้องเรียนผู้สอนจะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่วางแผนการจัดการเรียนการสอนไว้ ได้แก่ การ การถาม-ตอบปัญหา การอภิปรายบทเรียน การฝึกวิเคราะห์สถานการณ์หรือปัญหาต่างที่ผู้สอนจัดไว้ ผู้สอนตอบปัญหา สรุปบทเรียนหรือประเด็นที่สำคัญให้กับผู้เรียน ซึ่งผลจากการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่า ผู้เรียนที่เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองถึงแม้ว่าการเรียนแบบห้องเรียนกลับทางจะมีกิจกรรมให้ทำมากกว่าการเรียนแบบบรรยาย²⁸

4) สถานการณ์จำลอง (simulation) การจัดการเรียนรู้แบบการจำลองเป็นหนึ่งในรูปแบบสำหรับการศึกษาทางการแพทย์เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และเหมาะสมสำหรับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจุดมุ่งหมายของการศึกษานี้ คือ การเรียนโดยสังเกตสถานการณ์จำลองโดยตรง

ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทดแทนชั่วโมงทางการปฏิบัติ สามารถนำแนวคิดจากทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติโดยผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน เช่น สถานการณ์จำลองเสมือนจริงสูง (high-fidelity) ที่มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนที่ให้ผู้เรียนฝึกทักษะการ ปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพ เพิ่มความปลอดภัย และลดความผิดพลาดในการดูแลผู้ป่วย เนื่องจากสถานการณ์จำลองเสมือนจริงไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับ

ผู้ป่วยโดยตรง เปิดโอกาสในการฝึกปฏิบัติกับผู้ป่วยที่พบได้น้อยมีปัญหาวิกฤตและมีความเสี่ยงสูง นักศึกษาสามารถฝึกปฏิบัติได้หลายครั้งโดยไม่ทำให้เกิด อันตรายต่อผู้ป่วย ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในทักษะทางคลินิกที่จำเป็น และการตัดสินใจ ทางคลินิก โดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่ง เป็นทักษะที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้สถานการณ์ที่มีความเหมือนจริงสูงจะสร้างเสริมทักษะ ในการทำงานเป็นทีมและการสื่อสาร²⁹ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบสถานการณ์ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้สำหรับความมั่นใจในตนเองของผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริงมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น เมื่อไปขึ้นฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาล

5) การเรียนการสอนออนไลน์ (online learning) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง ที่เปลี่ยนแปลงวิธีเรียนรู้ในรูปแบบเดิมที่ผู้สอนสอนในชั้นเรียนให้เป็นการเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) สามารถเรียนทางผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปเรียน สามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา เรียนผ่านโดยคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และเครื่องมือต่างๆ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเหมาะกับการเรียนรู้ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเหมาะสำหรับอนาคต อีกทั้งยังสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UN Thailand) ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานด้านการพัฒนา คือ เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่เท่าเทียม (quality education)³⁰

การเรียนการสอนออนไลน์ (online learning) ใช้วิธีการสอนและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและดำเนินการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงส่งเสริมความสามารถ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การจินตนาการถึงสถานการณ์ในอนาคต และการตัดสินใจด้วยวิธีการทำงานร่วมกัน ซึ่งการเรียนการสอนออนไลน์สามารถเรียนได้ในหลายรูปแบบ ได้แก่

1) ผ่านโปรแกรมการประชุมออนไลน์ เช่น โปรแกรม Zoom Meeting โปรแกรม Google Meeting

เป็นต้น ซึ่งผู้สอนสามารถเตรียมเอกสารประกอบการสอน เช่น PowerPoint วิดีโอ รูปภาพ เอกสารการสอน ในรูปของไฟล์ Word, Excel แคริปไฟล์ที่หน้าจอและเรียนรู้ไปพร้อมกันได้สูงสุด 100 คน เป็นต้น

2) การเรียนรู้โดยใช้บทเรียนผ่านเว็บ (Web - Based Instruction) คือ มัลติมีเดียที่ออกแบบไว้บนจอคอมพิวเตอร์³¹ เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากการค้นคว้ามาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงได้ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนที่เรียกว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” (life-long education)³² และส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT literacy) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ปรับวิธีการให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทำให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ได้รวดเร็ว และเข้าใจได้มากขึ้น เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา โดยที่ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงถึงกัน ได้แก่

2.1) การเรียนรู้ผ่านระบบ LMS (Learning Management System) คือ ระบบจัดการการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่มีเครื่องมือที่สำคัญสำหรับผู้สอน ผู้เรียน และผู้ดูแลระบบ ได้แก่ ระบบจัดการรายวิชา ระบบจัดการข้อมูลบทเรียน ระบบจัดการการสร้างเนื้อหาวิชา ระบบจัดการเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ระบบจัดการข้อมูลผู้เรียน ระบบเครื่องมือช่วยจัดการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์และจัดการกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การสื่อสาร Chat, E-mail, Webboard รวมไปถึงการเก็บสำรองข้อมูล และการรายงานผล เป็นต้น³³

2.2) การเรียนรู้ผ่านระบบ Thai MOOC คือ ระบบการศึกษาแบบเปิดที่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าเรียนผ่านอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ มาเป็นข้อจำกัด ไม่มีภาระเก็บค่าลงทะเบียนเรียน ไม่ต้องสอบเข้า และไม่มีภาระจำกัดจำนวนรับ จึงอาจจะกล่าวได้ว่า Thai MOOC เป็นการเปิดโอกาสการศึกษาให้ทุกคนได้เรียนความรู้ที่สนใจได้โดยไม่มีเงื่อนไขและข้อจำกัดใดๆ รายวิชาใน Thai MOOC ผลิตโดยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ทั้งจากคณาจารย์สถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ โดยเฉพาะ

อาจารย์มหาวิทยาลัยและจากผู้เชี่ยวชาญที่มาจากองค์กรหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งผู้ที่เชี่ยวชาญ ผู้ปฏิบัติงานจริง หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่างๆ และผู้ผลิตเนื้อหาเหล่านี้รวมทั้งคณาจารย์ในสาขาที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้สอน³⁴ Thai MOOC ตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ไร้พรมแดน และตรงตามเป้าหมายของความยั่งยืน คือ ความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา การเรียนรู้แบบนำตนเองและให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีความต่อเนื่อง อีกทั้งไม่มีค่าใช้จ่ายในการเข้าเรียน

2.3) การใช้แอปพลิเคชันต่างๆ ในการสอนแบบเรียลไทม์ (Real time) เช่น การ Stream ผ่าน Facebook, Line เป็นต้น โดยที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนได้แบบเรียลไทม์

ในปัจจุบันการศึกษาไม่ได้อยู่แค่ในเฉพาะห้องเรียน การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนได้ผ่านเว็บ แพลตฟอร์ม แอปพลิเคชัน รวมทั้งสามารถบันทึกไฟล์ภายหลังการสอนเพื่อให้สามารถเรียนย้อนหลังได้ อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมีการเรียนการสอนผ่านรูปแบบออนไลน์ต่างๆ ที่กล่าวมา ผู้สอนควรออกแบบเนื้อหาให้สอดคล้องกับสื่อการสอน ระยะเวลา รวมทั้งควรมีการประเมินผลระหว่างและภายหลังการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจเนื้อหาของผู้เรียน อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์คือ สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนได้เข้าไปใช้ เข้าไปศึกษา ข้อมูลที่ผู้สอนได้ชวนไว้ให้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการขยายความรู้ได้มากขึ้น และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองและเผยแพร่ให้กับผู้เรียนคนอื่นได้

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนในสาขาการพยาบาล ผู้สอนต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ทักษะ สมรรถนะ ความสามารถต่างๆ ได้อย่างชัดเจน และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงหรือการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และการจัดการเรียนการสอนต้องพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้และการทำงานให้ได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะกับ

ผู้เรียนนั้นไม่เพียงแต่บรรลุเป้าหมายข้างต้น เป้าหมายของสถาบันและแนวคิดของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ยังช่วยให้สถาบันสามารถดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืนได้โดยไม่มีผลกระทบหรือเกิดความหยุดชะงักทางการศึกษา

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวทางในการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบใด จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางในการตรวจสอบความสำเร็จของการจัดกิจกรรมนั้น เพื่อเป็นข้อมูลในการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคตได้ ซึ่งกลยุทธ์การวัดและประเมินผลควรมีความยืดหยุ่น ทันสมัย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียนสาขาพยาบาลศาสตร์ในศตวรรษที่ 21³⁵ ซึ่งผู้สอนต้องประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่²¹⁻²³

1. การวัดและประเมินผลย่อย (formative assessment) เพื่อเป็นข้อมูลป้อนกลับให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา เน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning)

2. การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการสรุปผลการเรียนรู้ (summative assessment) ซึ่งในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ดีต้องให้โอกาสผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถ ด้วยวิธีการที่หลากหลายและตัดสินบนพื้นฐานของเกณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติซึ่งวิธีการวัดและประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสม คือ การประเมินผลจากสิ่งที่ผู้เรียนได้แสดงให้เห็นถึงว่ามีความรู้ทักษะและความสามารถตลอดจนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผลจากผลลัพธ์การเรียนรู้ (learning outcome) ของรายวิชาตามที่คุณสอนได้จัดกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1. การประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล ได้แก่ การสนทนากับผู้เรียน สอบปากเปล่าเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจและเจตคติ การอ่านงานที่มอบหมายให้ในแต่ละวิชาของผู้เรียน เช่น pre-post conference การสรุปองค์ความรู้ การเขียนบันทึกทางการพยาบาลประจำวัน (nursing

care plan) การเขียนบันทึกการสะท้อนคิด เป็นต้น พร้อมให้ข้อมูลป้อนกลับ

2. การประเมินจากการปฏิบัติ (performance assessment) เป็นการประเมินงานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนทำ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด โดยผู้สอนต้องเตรียมภาระงานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ (Tasks) และเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubrics เช่น แบบประเมินทักษะปฏิบัติการทางการพยาบาล แบบประเมินทักษะการดูแลผู้ป่วยเฉพาะโรค แบบประเมินการทำงานเป็นทีม แบบประเมินการนำเสนอนวัตกรรมทางสุขภาพ เป็นต้น

3. การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) เป็นการประเมินผลจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้ผู้เรียนได้รับมอบหมายไม่ว่าจะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงหรือใกล้เคียง จึงเป็นกิจกรรมที่จำลองสถานการณ์ซับซ้อนและเป็นองค์รวมมากกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ทั่วไป

4. การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) เป็นวิธีการประเมินที่ช่วยเสริมวิธีการประเมินตามสภาพจริงให้มีความสมบูรณ์ โดยผู้เรียนรวบรวมผลงานจากการปฏิบัติจริงมาแสดงอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้สะท้อนเจตคติพัฒนาการและผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้

ซึ่งในการวัดและประเมินผลที่ดีคือเมื่อได้ผลการวัดหรือผลการเรียนรู้แล้ว ควรนำข้อมูลหรือคะแนนนั้นไปใช้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในทางการเรียนการสอน ทำให้ทราบสมรรถนะของผู้เรียน และสามารถนำผลการวัดนั้นมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน ตลอดจนการวางแผนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาหรือต้นสังกัดนั้นโดยที่วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต่างๆ ต้องมีความสอดคล้องกับวิธีการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของการผลิตบัณฑิตพยาบาล ซึ่งผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ควรที่จะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อตอบสนองความต้องการการดูแลสุขภาพที่มีความเจ็บป่วยทั้งระยะเฉียบพลันรุนแรงและเรื้อรัง รวมทั้งการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลการฟื้นฟูสุขภาพ และการพิทักษ์สิทธิ

ผู้รับบริการในบริบทของการดูแลสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป และความเป็นพลเมืองและพลโลก³⁵

บทสรุปการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับนักศึกษาพยาบาล

การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสาขาพยาบาลศาสตร์ ควรให้ความสำคัญไปที่การศึกษาโดยผู้เรียนเป็นสำคัญและผู้สอนเป็นผู้จัดกระบวนการการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ซึ่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นต้องอาศัย หลักสูตรทางการพยาบาลที่ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน และอนาคต รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนและผู้เรียนที่มีสมรรถนะที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ในส่วนของผู้เชี่ยวชาญความวิชาการ ไม่มีการจัดการศึกษาใดที่ดีที่สุดเพียงแต่เลือกแนวทางให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ของโลก สังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อม และนโยบายทางการศึกษา ซึ่งท้ายสุดเมื่อจัดการศึกษาแล้วเราต้องการแค่เป้าหมายและผลลัพธ์การศึกษาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เพื่อจะเป็นกลไกในการดำเนินการและพัฒนาให้ทันสมัย นำไปมุ่งสู่เป้าหมายและผลลัพธ์เดียวกัน คือการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ มั่นคงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

1. วัลลภ รongพล. การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. ว.การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2553; 6: 97-125.
2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1581-file.pdf>.2560
3. เกษร เกษมชื่นยศ. การพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. ว.จันทรเกษมสาร 2563; 26(1):16-30.

4. เสถียร ฉันท, อรุณี อินเทพ, จันทร์จิรา ชันประเสริฐ, กัญพัชร์ ไตรทรัพย์. โครงการ “การสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทย และทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และกฎหมาย” เป้าหมายที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย; 2560: 3-4.

5. บานชื่น นักการเรียน. การพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development. ว.สิรินธรปริทรรศน์ 2559; 17(2): 64-69.

6. วิจารย์ พานิช. ครูเพื่อศิษย์ สร้างห้องเรียนกลับทาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์; 2556.

7. Singh, M., Ramya, K. R. Outcome based education. International Journal Nursing Education 2011; 3(2): 87-91.

8. สุรีย์ จินเรือง, วิภาศิริ นราพงษ์, ปวีณภัทร นิธิตันติวัฒน์. การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์สาขาพยาบาลศาสตร์ ว.วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี 2561;29(2): 207-216.

9. Kim, H. S. Outcomes-based curriculum development and student evaluation in nursing education. Journal of Korean Academy Nursing 2012; 42(7): 917-927.

10. มหาวิทยาลัยราชธานีวิทยาเขตอุดรธานี. คณะพยาบาลศาสตร์. หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชธานีวิทยาเขตอุดรธานี; 2561.

11. สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. [อินเทอร์เน็ต]. 2552 [เข้าถึงเมื่อ 30 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews3/News328072552.pdf>

12. ราชกิจจานุเบกษา: ประกาศสภาการพยาบาล [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 30 สิงหาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ratchakittha .soc.go.th/DATA/PDF/2561/E/144/24.PDF>

13. พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. หลักการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคาแหง; 2544.

14. พระครูนิพัทธ์กัลยาณวัฒน์ (คะนอง กลยาณธมโม), พระศรีโสภณ ปภัสสรโร. พัฒนาการของ

การศึกษาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธศาสตร์. บัณฑิตศึกษา
ปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ 2562;7 (2): 297-315.

15. วราภรณ์ เชื้ออินทร์. แนวคิดการจัดการ
การศึกษาหลังปริญญาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. ศรี
นครินทร์เวชสาร 2555; 27(1): 77-93.

16. พวงรัตน์ บุญรัตน์. ทิศทางการจัดการศึกษา
ทางการพยาบาล. ว.คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย
บูรพา 2540; 5(3): 57-60.

17. สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. คิด มอง คาดการณ์
เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย
[อินเทอร์เน็ต]. 2550 [เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2563].
เข้าถึงได้จาก: [http://www.accu.or.jp/esd/mt-static/
coe/tei/คู่มือ%20ESD%20เล่ม%201%20%28
ปรับปรุง%29.pdf](http://www.accu.or.jp/esd/mt-static/coe/tei/คู่มือ%20ESD%20เล่ม%201%20%28ปรับปรุง%29.pdf). 2562

18. พุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. การจัดการศึกษาเพื่อ
การพัฒนาที่ยั่งยืน: พื้นฐานการศึกษาด้านเศรษฐกิจสังคม
และสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยสัมพันธ์;
2553.

19. วิภาดา คุณาวิกติกุล. การเรียนการสอนสาขา
พยาบาลศาสตร์ ในยุคศตวรรษที่ 21. พยาบาลสาร 2558;
42(2): 152-156.

20. สุทธิวรรณ ตันติธรรมาวงศ์. ทิศทางการจัด
การศึกษาในศตวรรษที่ 21. Viridian E-Journal Sil-
pakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์ และศิลปะ 2560; 10(2): 2843-2854.

21. J. O'Flaherty, M. Liddy. The impact of
development education and education for sus-
tainable development interventions: a synthesis
of the research. Environmental Education Re-
search 2018; 24(7): 1031-1049.

22. UNESCO. Sourcebook United Nations
Educational, Scientific and Cultural Organization
Education for Sustainable Development the Unit-
ed Nations Educational, Scientific and Cultural Or-
ganization, place de Fontenoy, 75352 Paris 07
SP: France. [Internet] 2012. [cited 2019 May 23].
Available from: [https://sustainabledevelopment.
un.org/content/documents/926unesco9.pdf](https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/926unesco9.pdf)

23. ทินกร บัวชู. การศึกษาความคิดเห็นของรูปแบบ
การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในศตวรรษที่ 21. ว.พยาบาล
ศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2561; 30(3): 26-37.

24. Goodman, B. A framework for nurse ed-
ucation that is 'fit for the future'. Nurse Education
Today [Internet]. 2013 [cited 2020 Apr 23]. Avail-
able from: [http://dx.doi.org.libproxy.
cbu.ca:2048/10.1016/j.nedt.2013.02.010](http://dx.doi.org.libproxy.cbu.ca:2048/10.1016/j.nedt.2013.02.010)

25. สตรีรัตน์ ธาดากานต์, พรศิริ พฤกษ์ชาติ. การ
ประเมินเพื่อติดตามและพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
ของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี ที่พัฒนาโดยใช้เกณฑ์ประกัน
คุณภาพระดับหลักสูตรของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน.
ว.พยาบาลทหารบก 2563; 21(2): 358-367.

26. นภาพร พุฒิวณิชย์, สุรศักดิ์ พุฒิวณิชย์, อริสา
จิตต์วิบูลย์. แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ PBL สำหรับ
นักศึกษาพยาบาล. ว.เครือข่ายและวิทยาลัยการสาธารณสุข
ภาคใต้ 2563; 37(2): 324-335.

27. สิริวัฒน์ आयวัฒน์. การเรียนการสอนโดยใช้
ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning): ความทำ
หายของการศึกษาพยาบาลในการพัฒนาการเรียนรู้ใน
ศตวรรษที่ 21. ว.พยาบาลกระทรวงสาธารณสุข 2560; 27
(2): 15-30.

28. Post J, L., Deal B, H. M. Implementation
of a flipped classroom: Nursing students' perspec-
tives. J Nurs Educ Pract 2015; 5(6): 25-30.

29. สมจิตต์ สินธุชัย, กันยารัตน์ อุบลวรรณ, สุนีย์
รัตน์ บุญศิลป์. ผลของการจัดการเรียนรู้โดย สถานการณ์
จำลองเสมือนจริงต่อความรู้ความพึงพอใจและความมั่นใจ
ในตนเองของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ในการฝึกปฏิบัติ
รายวิ ฝึกทักษะทางวิชาชีพก่อนสำเร็จการศึกษา. รามาธิบดี
พยาบาลสาร 2560; 3(1): 113-127.

30. UN. Goal 4: Quality Education 17 goals
to transform the world for persons with disabili-
ties [Internet]. 2021 [cited 2021 Jun 14]. Available
from: [https://www.un.org/development/desa/disa-
bilities/envision2030.html](https://www.un.org/development/desa/disabilities/envision2030.html)

31. จิรัฏฐ์ แจ่มสว่าง. U-Learning [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก: http://www.ku.ac.th/vcted2008/download/u-Learning_jirat.pdf
32. ลัดดา ศิลาน้อย, อังคณา ตุงคะสมิต. เอกสารประกอบการอบรมเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยโครงการ. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2553.
33. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอีสาน. คู่มือการใช้งานระบบ RMUTI LMS สำหรับผู้สอน โดยแผนกงานอีเลิร์นนิ่งและเทคโนโลยีการศึกษา [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 8 เมษายน 2564]. เข้าถึงได้จาก: <https://lms.rmuti.ac.th/LMS-UserGuide.pdf>
34. Thai MOOC. การศึกษาแบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 8 เมษายน 2564]. เข้าถึงได้จาก: <https://lms.thaimooc.org/>
35. Eckleberry-Hunt, J., Tucciarone, J. The challenges and opportunities of teaching “generation Y”. *Journal of Graduate Medical Education* 2011; 3(4): 458-461.